

“L’esquerra ha sigut bastant patriarcal amb aquesta idea que el feminisme divideix els moviments socials”

www.diarilaveu.com/entrevista/78381/victoria-sandino-farc-feminisme

Victoria Sandino Simanca Herrera

Excomandant de les Farc-EP i membre del Consell Polític de Força Alternativa
Revolucionària del Comú

Victoria Sandino va conèixer el feminisme a l'Havana, ja que quan va arribar a la insurgència, van liderar processos amb les dones, però no tenia massa clar l'aspecte teòric del feminisme; és a l'Havana on va començar la conversió. © SERGI TARÍN

Sergi Tarín

Victoria Sandino s'ha convertit en un referent del feminisme a Colòmbia després del treball a la mesa de diàleg de l'Havana entre la guerrilla de les Farc i el govern colombià. L'acord es va signar el 24 de novembre del 2016 i va posar fi a poc més de cinc dècades de conflicte armat. Sandino fou membre plenipotenciària en la mesa i va liderar, per part de les Farc, la Subcomissió de Gènere on es van signar resolucions inèdites en defensa de les dones. Una de les més importants va ser que els crims de violència sexual no foren indultables ni amnistiales. Sandino va estar aquesta setmana a València invitada per l'ONGD Atelier. En meitat d'una agenda frenètica de reunions amb parlamentàries i regidores va tindre un moment per atendre Diari La Veu.

Com, quan i en quina circumstància va arribar a les Farc?

Vaig començar una militància des d'adolescent, en la Joventut Comunista. En eixe moment va sorgir la Unió Patriòtica i van començar les amenaces, els assassinats. Hi havia una germana que em seguia a mi, molt jove, 14 anys. Volíem marxar a la guerrilla. Digué que no podíem anar les dos perquè mataríem els nostres pares de tristesa. Vam

llançar una moneda per veure qui marxava i em guanyà. Se'n anà a la guerrilla, però als dos anys la van matar. Em vaig quedar en l'activitat política i em va tocar eixir també per persecució. Vaig haver de desplaçar-me. Els meus pares, també, tot i que mai van ser del moviment. Eren camperols.

La mort de la seua germana va pesar a l'hora de prendre la decisió?

Vaig sentir que era com un deute històric. Ella havia iniciat una lluita que calia continuar. Estava a Bogotà. Havia fet allà la universitat, Comunicació Social. Era acabant 1992, a novembre. I ara, què? Estava compromesa. Vaig trobar uns companys, els vaig dir que m'anava cap a la guerrilla, em van arrebregar i vaig marxar immediatament.

I allà va passar 21 anys, fins el 2013, quan va arribar a la mesa de negociació de l'Havana.

Primer va ser el canvi dràstic de la ciutat a la muntanya. Molt dur. Sempre m'he considerada blaneta per a les condicions agrestes de la muntanya colombiana. Vaig tindre una activitat primer en la part de comunicació i propaganda. Va ser el període dels atacs a les casernes policials, a les bases militars. Del 96, amb l'atac a la base de Las Delicias, fins el 98, més o menys. D'allí vam anar la mesa del Caguán, que després es va trencar. Va vindre un temps d'agudització de la confrontació. Vaig estar regularment en eixe temps en tasques de relacions polítiques amb el moviment social, amb les organitzacions camperoles, de dones, amb la joventut. Quan vaig anar a l'Havana estava al centre del país, pel Tolima, amb molt de bombardeig i enfrontament amb l'Exèrcit. Va ser un impacte molt gran. Els sorolls dels cotxes m'alteraven perquè eren similars als dels avions. Hi havia molta pressió psicològica. Després, de retorn a Colòmbia, després de signar l'acord, es tractava d'apostar-ho tot a la pau. Teníem el convenciment ple que no hi havia revers. Vaig fer molta relació amb el moviment de dones i aquest últim any he estat imbuïda en la implementació.

A l'Havana és on diu que va conèixer el feminisme.

Quan vaig arribar a la insurgència, vam liderar processos amb les dones, però no tenia massa clar l'aspecte teòric del feminisme. És a l'Havana on vaig començar la conversió. No basta a ser revolucionària, ser de les Farc, fer la lluita amb les dones, açò forma part també d'una concepció teòrica, filosòfica, del feminisme, que també és revolucionari. Podem avançar molt en la societat colombiana, però sense l'emancipació de la dona no hi serà completa i justa.

Era complicat ser feminista dins de les Farc, una guerrilla tan masculina i jerarquizada?

Sí i no. Sí perquè existeix aquesta jerarquia. En la direcció general només havia homes. Però mai no se'm va qüestionar per lluitar pels drets de les dones perquè no em declarava feminista ni parlava en termes del feminisme sinó d'igualtat. Quan comence a dir que existeix un sistema que va més enllà del capitalisme, que és el sistema patriarcal, això sí que genera xocs i confrontacions internes i al principi molta prevenció.

L'esquerra ha sigut bastant patriarcal amb eixa idea que el feminisme divideix els moviments revolucionaris i socials a l'organització. Va ser difícil, però necessari, ensenyar-ho als companys i ens hem enriquit molt més.

Quin ha sigut el percentatge històric de dones dins les Farc?

Érem moltes i fèiem molt d'aldarull. Les combatents arribàrem al 33%, però quan es va fer el cens per a la reincorporació es va recollir el personal combatent a la muntanya, de milícies i empresonats. En total, més de 14.000. I baixa la proporció de dones. En les milícies, la majoria eren homes. I a les presons. Ens vam quedar en el 23%

Seria un percentatge equiparable al de dones dins de la direcció general del nou partit, 26 de 111, un 23,4% També ho és en llocs d'eixida en les pròximes eleccions?

No tan equiparable. No arribem al 30% De 10, 2. El 20%. En l'acord de reincorporació política tenim dret a cinc congressistes en la Càmera i uns altres cinc en el Senat. Tenim dos dones per al Senat. En l'altre costat hi ha cinc homes. Estem intentant clavar una companya. Ens diuen que en aquest temps de transició el 20% és suficient. No estem conformes i continuem lluitant.

La societat colombiana ha entès l'esforç de les Farc per a depositar les armes i deixar la guerra enrere?

Colòmbia és una societat molt polaritzada. Hi ha un grup gran que ens estima i aprecia: la població rural, que és minoritària. Una altra població ens estigmatitza molt. Tant de temps dient que som els roïns i ara aparèixer i dir que som els bons, doncs no és fàcil canviar el xip de la gent. Juntament amb l'altra companya amb qui vaig pel Senat, estem elaborant una plataforma nacional del partit. Amb enfocament de gènere. Tinc el deute històric de construir eixa plataforma conjunta amb les dones colombianes. Un debat territorial on les dones diguen quina és l'agenda real i concreta per a aquest quadrienni com a parlamentàries.

Què diu un exguerrillera de les Farc a dones que han sigut víctimes de les Farc?

Les dones som més reconciliadores. He tingut trobades amb dones que diuen ser víctimes de les Farc. Ens diuen que en nosaltres reconeixen unes lluitadores, ens valoren, ens diuen que treballem juntes, que ens donem suport. He hagut de demanar perdó no perquè haja causat dany, sinó perquè l'organització ho ha fet. Estem parlant amb aquestes víctimes amb vergonya, però amb un compromís històric de superar eixos dolors i treballar de manera conjunta.

Els principals candidats del seu nou partit són rostres històrics de la guerrilla que molta gent relaciona amb un passat de violència i conflicte. És una bona estratègia política?

Depén de com es mire. Han sigut la direcció de l'organització i això els dóna un reconeixement. Són persones a què coneix tothom, amb un passat, potser, però

també dóna garantia... Primer, eixe passat no és tan real com s'ha dit. "Vosté ha comés tants delictes i és una persona violadora..." Encara que tracten de fer totes les campanyes, no ho poden dir de la direcció nostra, perquè han sigut homes públics dels quals es coneix el seu historial. Però també és un procés nostre de transició en el qual estem treballant perquè uns altres rostres arribem. Em sembla molt bé que estiguen ells. El que volíem és que hi haguera més dones.